



999 000 000 000 000

این کار، متصدی لازم دارد ...
مطالبات مقام معظم رهبری از حوزه علمیه در اقامه نماز

این کار، متصدی لازم دارد ...
مطالبات مقام معظم رهبری از حوزه علمیه در اقامه نماز

این کار، متصدی لازم دارد ... این، مهم است؛ این، فقط این نیست که ما یک آدم غافل را، یا بی‌نماز را به نماز می‌کشانیم؛ این معنایش این است که ما داریم پایه‌های یک حرکت عظیم جهانی را که نظام جمهوری اسلامی، ستون مستحکم آن است، در میان انسان‌ها استوار می‌کنیم.^۱

مقدمه

قرآن کریم در توصیف قدرتمندان مؤمن و در صدر وظایف آنان اقامه نماز را نام برده است: «الَّذِينَ إِذَا مَكَانَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَحَقَمُوا الصَّلَاةَ» (حج: ۴۱) این وظیفه، در عمل شخصی، کیفیت بخشیدن به نماز است، و در تلاش اجتماعی، ترویج نماز و همگانی کردن آن.^۲ در میان مجموعه وظایف خطیری که با استقرار حاکمیت الهی در نقطه‌ای از زمین، بر دوش مؤمنان و بندگان زبده خداوند قرار می‌گیرد، قرآن، اقامه نماز را شأنی ویژه بخشیده و آن را در صدر فهرست، جای داده است «الَّذِينَ إِذَا مَكَانَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَحَقَمُوا الصَّلَاةَ» (حج: ۴۱). اگر برپا داشتن نماز در میان مردم، نقشی بنیانی نمی‌داشت و همچون پایه استواری برای پیشبرد هدف‌های بزرگ نظام اسلامی به‌شمار نمی‌آمد، چنین تأکید بلیغی بر اهمیت نماز نمی‌شد.^۳

اهمیت کار اقامه نماز و ترویج نماز، ناشی است از اهمیت خود نماز. وقتی ما می‌بینیم در شرع مقدس اسلام این همه راجع به نماز - چه در قرآن، چه در کلمات نبی مکرم ص، چه در فرمایشات معصومین ع - ترغیب و تشویق و اهتمام نشان داده شده، کشف می‌کنیم که این نماز در بین مجموعه داروهای درمانگر بیماری‌های جسمی و روحی و فردی و اجتماعی انسان،

۱. بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در پانزدهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۵/۶/۲۷.

۲. پیام به بیست و دومین اجلاس نماز، ۱۳۹۲/۶/۱۳.

۳. پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۱۳۷۶/۷/۷.

آن عنصر اصلی یا یکی از اصلی‌ترین عناصر است. همه واجب‌ات شرعی، اجتناب از همه محرمات، تشکیل‌دهنده مجموعه‌ای است از داروی تجویز شده از سوی پروردگار برای تقویت بنیه روحی و اصلاح امور دنیا و آخرت انسان - اصلاح جامعه، اصلاح فرد - منتها در این مجموعه بعضی از عناصر کلیدی هستند که شاید بشود گفت نماز کلیدی‌ترین این عناصر است.

«الَّذِينَ إِذَا مَكَتَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ» (حج، ۴۱).

مؤمنان، مجاهدان راه خدا، ایثارگران طریق تحکیم معارف الهی این‌جوری‌اند که وقتی «إِنْ مَكَتَاهُمْ فِي الْأَرْضِ»؛ وقتی ما اینها را در زمین متمکن کردیم، قدرت را به اینها سپردیم، خیلی کارها باید انجام بدهند؛ استقرار عدالت، ایجاد چه، چه، اما اول چیزی که وجود دارد: «اقاموا الصلوة»؛ نماز را اقامه می‌کنند. چه رازی است در این نماز که اقامه آن این قدر مهم است؟^۱ اگر از اهمیت نماز غفلت شود و نماز مورد بی‌اعتنایی قرار گیرد، این مسیر به‌درستی طی نخواهد شد و تلاش‌ها و مجاهدت‌ها تأثیر لازم را در رساندن به قله‌ای که اسلام برای جامعه بشری ترسیم کرده است، نخواهد داشت. این حقیقت، به همه ما هشدار می‌دهد و وظیفه‌ای سنگین را به یاد ما می‌آورد.^۲

اما

[اما] حقیقت آن است که در کار معرفی نماز، کوتاهی‌های زیادی شده است و نتیجه آنکه نماز هنوز جایگاه شایسته خود را، حتی در نظام اسلامی ما، به دست نیاورده است.^۳ اگرچه ایرانیان مؤمن، هرگز به نماز پشت نکرده و این نعمت بزرگ خدا را ناسپاسی ننموده‌اند، لیکن حق نماز نیز غالباً چنان‌که

۱. بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در هفدهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۷/۸/۲۹.

۲. پیام به بیست و یکمین اجلاس نماز، ۱۳۹۱/۶/۱۳.

۳. پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۳۷۰/۷/۱۶.

باید، گزارده نشده است. باید اعتراف کنیم که هنوز مجموعه ما مسئولان نظام اسلامی وظیفه خود را در این باره [اقامه نماز] به تمام و کمال، ادا نکرده ایم.^۲

اگرچه درباره نماز سخنان گزیده و پرمغز از ائمه معصومین ع و نیز از متفکران و صاحب نظران دینی، دل های هدایت پژوه را روشن ساخته، و به حقیقت و حکمت این فریضه بزرگ الهی آشنا کرده است، باین همه، باید گفت جایگاه بلندپایه نماز هنوز برای بسیاری از مردم حتی آنان که نماز را فریضه می دانند و به جای می آورند به درستی شناخته نیست. بی شک آگاهان جوامع اسلامی در این باب وظیفه ای سنگین بر عهده دارند و جای آن است که همه روش های تبیین و روشنگری برای ادای حق معرفت نماز به کار گرفته شود.^۳

همت خویش را بر آن بگمارید که نماز را به درستی بشناسانید... این راه راست، این داروی معجزه گر، و این پنجره دلگشا را به آنان نشان دهید. این است آنچه نماز را همگانی و آن را با حال و حضور، و شور و شیدایی همراه می سازد، و این سخنان والا را معنی می کند، که *الصَّلَاةُ مِعْرَاجُ الْمُؤْمِنِ*؛ نماز اوج گیری مؤمن است. *الصَّلَاةُ خَيْرُ مَوْضُوعٍ مِّنْ شَاءَ اسْتَقَلَّ وَمَنْ شَاءَ اسْتَكْبَرَ*؛ «نماز بهترین نهاده دین است، هر که خواهد کم، و هر که خواهد بیش، بهره از آن می گیرد».^۴

[در این راه] مقدمه اول و لازم این است که ما همه جوان ها و همه مردمان را با نماز آشنا کنیم و اهمیت نماز را برای اینها شرح بدهیم. این کار، متصدی لازم دارد ... این، مهم است؛ این، فقط این نیست که ما یک آدم غافل را، یا بی نماز را به نماز می کشانیم؛ این معنایش این است که ما داریم پایه های

۱. پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۳۷۳/۶/۱۰.

۲. پیام به بیست و یکمین اجلاس نماز، ۱۳۹۱/۶/۱۳.

۳. پیام به نهمین اجلاس نماز، ۱۳۷۸/۶/۱۸.

۴. پیام به شانزدهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۶/۶/۱۴.

یک حرکت عظیم جهانی را که نظام جمهوری اسلامی، ستون مستحکم آن است، در میان انسان‌ها استوار می‌کنیم.^۱ می‌بایست نگاه خود را به برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و میان‌مدت برای دستیابی به هدف‌های تعریف‌شده‌ای بدوزد که به‌گونه‌ای انبوه و متراکم در خلال توصیه‌ها و دستورالعمل‌های تقدیم‌شده در این مدت، موج می‌زند. هدف بلندمدت اقامه نماز در جامعه، صلاح و فلاح همگانی است؛ لیکن تا رسیدن به آن مقصود والا، هدف میان‌مدت، برافروختن چراغ نماز در همه خانه‌ها و در خانه دل‌هاست، و هدف کوتاه‌مدت، به‌کارگیری همه ظرفیت علمی و هنری و تبلیغی کشور در این راه، و سمت و سو دادن به همه آن‌گونه تلاش‌ها در این جهت است.^۲

همه باید در این حرکت بزرگ [اقامه نماز] که شایسته است جهاد نامیده شود، خود را ملتزم و متعهد بدانند. علمای دین، روشنفکران، هنرمندان، جوانان، پدران و مادران و همسران، دارندگان منبرها و رسانه‌ها، نویسندگان... اینان هر یک به‌گونه‌ای می‌توانند و می‌باید در این حرکت همگانی سهیم گردند و نقش ویژه خود را بگذارند.^۳ هرکس باید کنکاش کند و سهم خود را از این فریضة همگانی را بیابد و بدان دست زند.^۴

۱. بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در پانزدهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۵/۶/۲۷.

۲. پیام به سیزدهمین اجلاس نماز، ۸۲/۶/۱۴.

۳. پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۰/۶/۱۵.

۴. پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۳۷۲/۶/۱۶.

وظایف روحانیان و حوزه‌های علمیه در اقامه نماز

۱. تبیین معارف نماز

آشنایان با معارف اسلامی، شأن نماز، و روح و محتوا و گستره تأثیر آن را در جان فرد و مجتمع را با شیوه‌های رسا، تبیین کنند.^۱

۲. لزوم تحقیق، نگارش و تبلیغ نماز

آگاهان دینی و محققان و نویسندگان در این باره مقالات و تحقیقات و کتاب‌هایی فراهم کنند و بحث نماز به‌طور مکرر در همه جایگاه‌های تبلیغ دین، با زبان‌ها و شیوه‌ها و از زاویه‌های گوناگون مطرح گردد.^۲

۳. طرح مباحث کلامی، عرفانی و اجتماعی نماز

همان‌طور که بحث فقهی درباره نماز و مقدمات آن، طولانی‌ترین مباحث فقهی در حوزه‌های علمیه را تشکیل می‌دهد، بحث کلامی و عرفانی و اجتماعی نماز نیز باید سلسله مهمی از مباحث دینی مطرح در سطح جامعه را پدید آورد. آگاهان دینی و محققان و نویسندگان در این باره مقالات و تحقیقات و کتاب‌هایی فراهم کنند و بحث نماز به‌طور مکرر در همه جایگاه‌های تبلیغ دین، با زبان‌ها و شیوه‌ها و از زاویه‌های گوناگون مطرح گردد.^۳

۴. پرداختن به رازهای نماز

در کتاب‌های درسی دوره‌های مختلف، به تناسب فصل، فشرده یا گسترده ولی به هر حال، عمیق و متینی درباره نماز

۱. پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۱۳۷۶/۷/۷.

۲. پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۳۷۳/۶/۱۰.

۳. همان.

گنج‌نیده شود. نویسندگان کتاب‌های درسی، رازها و رمزها و درس‌های نماز را در کتاب‌های درسی بگنجانند.^۲ برای تبیین ژرفای نماز و معرفی رازها و زیبایی‌های آن، دست به تلاش پیگیر و همه‌جانبه‌ای زده شود. در کتاب‌های معارف دانشگاه‌ها و کتب درسی دوره‌های پیش از دانشگاه و جزوه‌های کوچک و قابل فهم همه، سخنان نغز و پرمغز و مضمون‌های تازه فراوان در این باره وارد شود.^۳

۵. پرداختن به مفهوم و فلسفه نماز

نویسندگان و گویندگان دینی درباره نماز و مفهوم و فلسفه و هدف و آثار و برکات و احکام آن بگویند و بنویسند.^۴

۶. حرکتی نو در ترویج نماز

این مسئولیت سنگین، بر دوش دانشوران و آشنایان به معارف اسلامی است که نماز را به همه، به‌خصوص به نسل جوان بهتر بشناسانند. از کودک دبستانی تا پژوهشگر دوره‌های عالی، هریک فراخور ذهن و معرفت خود، می‌توانند در راه شناختن نماز و رازهای آن قدم‌هایی بردارند و با ناشناخته‌هایی آشنا شوند. حتی عرفای بزرگ نیز برای سالکان وادی معرفت، اسرار الصلوة نوشته و آموخته‌اند؛ یعنی اعماق این اقیانوس همچنان ناشناخته و پیمودنی است. در جامعه ما فصل مهمی باید در معرفی نماز در همه سطوح گشوده شود.^۵

۱. پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۳۷۳/۶/۱۰.

۲. پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۳۷۲/۶/۱۶.

۳. پیام به ششمین اجلاس نماز، ۱۳۷۵/۶/۳۱.

۴. پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۳۷۲/۶/۱۶.

۵. پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۳۷۰/۷/۱۶.

۷. بیان معارف نماز

در سخنرانی‌های دینی در مساجد و غیره، بارها و بارها معارف نماز نیز همچون مسائل آن بازگو شود.^۱

۸. تبلیغ نماز

چه نیکوست که از همه شهرهایی که در آن حوزه علمیه و طلاب علوم دینی حضور دارند، در همه شب‌های جمعه گروه‌هایی به روستاها اعزام شوند. شعار اول این پیام‌رسانان دین و معنویت، باید اقامه نماز باشد.^۲

۹. ترویج عملی نماز

در هر محیطی، برجستگان و بزرگان آن بر دیگران پیشقدم شوند و عملاً اعتنا به نماز را به دیگران بیاموزند.^۳
در مدارس، معلمان و مدیران، و در همه مراکز، مسئولان، با حضور خود در صفوف نماز، نمازگزاران را تشویق کنند.^۴

۱۰. الگو بودن در امر نماز

ائمه جماعت و کسانی که در عمل، خود مقتدای دیگران‌اند، در تحصیل شرایط نماز مقبول مجاهدت بلیغ کنند و مانند اصحاب معروف ائمه علیهم‌السلام در کیفیت و کمیت نمازهای فریضه و نافله سرمشق دیگران باشند.^۵

۱. پیام به چهارمین اجلاس نماز، ۱۳۷۳/۶/۱۰.

۲. پیام به هشتمین اجلاس نماز، ۱۳۷۷/۶/۱۸.

۳. پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۳۷۰/۷/۱۶.

۴. پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۳۷۲/۶/۱۶.

۵. پیام به نهمین اجلاس نماز، ۱۳۷۸/۶/۱۸.

۱۱. مدیریت مسجد

مدیریت محتوایی و معنوی مسجد که بر دوش روحانی مسجد است باید خردمندان و مسئولانه، و حتی عاشقانه باشد. حوزه‌های علمیه برای آماده‌سازی روحانیانی در این طراز، وظیفه‌ای ذاتی و طبیعی دارند.^۱

۱۲. فعالیت بیشتر در مساجد

ائمهٔ محترم جماعات، مساجد را از همیشه فعال‌تر کنند و آموزش ترجمه و مفهوم و روح نماز را به شکل نوین و جذاب، در برنامه‌های خود بگنجانند.^۲

۱۳. اهتمام به اقامه نماز در مساجد

علمای دینی و فضایی که در بخش‌های گوناگون دولتی به خدماتی اشتغال دارند، شایسته است که به عمران معنوی مساجدی که در آنها نماز جماعت اقامه نمی‌شود، بپردازند، امامت در مسجد را نیز وظیفه‌ای بزرگ بشمرند.^۳

۱۴. اهتمام به مراکز آموزشی

فضلا و علما و روحانیون محترم، امامت جماعت در مراکز آموزشی و اقامتگاه‌های دانشجویان، برای نسل نو را فرصتی مغتنم بشمرند.^۴

۱۵. توجه به مجامع دانشجویی و دانش‌آموزی

در دانشگاه‌ها و دیگر مراکز انسانی انبوه، مسجد می‌تواند جایگاه امن و صفا باشد، و امام جماعت، غم‌گساری و راهنمایی

۱. پیام به بیستین اجلاس نماز، ۱۳۹۰/۷/۱۹.

۲. پیام به هفتمین اجلاس نماز، ۱۳۷۶/۷/۷.

۳. همان.

۴. پیام به سومین اجلاس نماز، ۱۳۷۲/۶/۱۶.

و همدلی را در کنار اقامه نماز، در آن مهبط رحمت و هدایت الهی به نمازگزاران هدیه کند. مجامع دانشجویی و دانش آموزی در آن صورت، جذابترین مرکز تجمع خود را مسجد دانشگاه و مدرسه خواهند یافت، و پایگاه تقوا، پایگاه فعالیت جوانان خواهد شد.^۱

۱۶. تهیه منابع مورد استفاده برای هنرمندان

کتاب‌ها و جزوه‌ها در سطوح مختلف و از دیدگاه‌های گوناگون به وسیله محققان و عالمان به سلک تحریر درآید و مایه کارهای هنری و ادبی گردد.^۲

۱۷. تولیداتی برای تمام جهان

احکام فقهی نماز به صورت آسان و روان منتشر شود و جزوه‌ها و نوارهای صوتی و تصویری مناسب برای فرستادن به میان ملت‌های دیگر، آماده گردد.^۳

۱۸. استفاده از بهترینها

توصیه مؤکد این جانب این است که از نیروهای خلاق، متفکر و مولد در مجموعه پیگیر امر نماز، بیشترین بهره‌گیری صورت گیرد. از توانایی‌های نرم‌افزاری در زمینه‌های هنر، ادبیات، فیلم و تبلیغات حداکثر استفاده برده شود. راهکارهای برخاسته از توانایی علمی و هنری انتخاب گردد، و همه ظرفیت‌های فراوان موجود به کار گرفته شود.^۴

۱. همان.

۲. پیام به اولین اجلاس نماز، ۱۳۷۰/۷/۱۶.

۳. پیام به ششمین اجلاس نماز، ۱۳۷۵/۶/۳۱.

۴. پیام به چهاردهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۳/۶/۱۰.

۱۹. استفاده از طلاب جوان

امامان محترم جماعت، اگر خود بر اثر کهنولت و غیره نمی‌توانند وظیفهٔ رابطه و انس و راهنمایی را برای نمازگزاران، به‌ویژه جوانان فراهم کنند، در کنار خود فضایی جوان و پرنشاط را به‌کار گیرند و آنان را در کار با خود شریک سازند.^۱

۲۰. صرف هزینه و زمان

می‌خواهم عرض بکنم که آنچه در این زمینه وقت بگذارید و تلاش کنید و از نیروی مادی و معنوی خودتان در امر ترویج نماز استفاده کنید، زیادی انجام نگرفته است؛ جا دارد. اینکه به ما گفتند «الصلوة عمود الدین»، باید این حرف را جدی بگیریم. خیمهٔ دین با نماز برپاست؛ هم در دین‌داری و تدین یک فرد، هم در اقامهٔ یک جامعهٔ دینی و هم در دین‌داری یک کشور و یک مجتمع. اگر ما نتوانیم کیفیت تأثیر نماز را در این عرض عریض و وسیع درست تشخیص بدهیم، از کوتاهی دید ماست؛ والا آن کسی که فرموده است: «الصلوة عمود الدین» و آیات کریمهٔ قرآن که ناطق به اهمیت نماز هستند، آنها خوب می‌دانند که این سازوکار چگونه است و این نقش چگونه است.^۲

۱. پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۰/۶/۱۵.

۲. بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در پانزدهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۵/۶/۲۷.

سخن پایانی

تأکید می‌کنیم این کار [ترویج نماز] را نیمه‌کاره نگذارید. میان راه خسته نشوید. این، برای همیشه است. این، کاری است که به‌طور مستمر باید ادامه داشته باشد؛ مثل خود نماز که تعطیل‌بردار نیست، توقف نمی‌پذیرد؛ چون غفلت انسان موجبات فراوانی دارد و خیلی چیزها انسان را غافل می‌کند. برای اینکه با این غفلت مبارزه بشود، این نماز لازم است. صبح، نماز؛ ظهر، نماز؛ شب، نماز؛ نافله، فریضه. مثل خود نماز که تعطیل‌بردار نیست، این حرکت هم تعطیل‌بردار نیست. به اهمیت نماز، به تأثیر نماز، به شرایط معنوی نماز باید مردم را آشنا کرد و از همهٔ ابزارهای مفید تبلیغ بایستی در این راه استفاده کرد.^۱

برای این کار بزرگ، ناگزیر باید هم خرد و هم هنر و هم انگیزه، به‌کار گرفته شود.^۲ بیش از گذشته تلاش عالمانه و مدبرانه و نازکاندیشانه در این رویکرد [ترویج فرهنگ نماز] به‌کار رود.^۳

از خداوند متعال کمک بخواهید و دامن همت به کمر بزنید و حرکتی تازه در این راه آغاز کنید.^۴

۱. بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در پانزدهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۵/۶/۲۷.

۲. پیام به شانزدهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۶/۶/۱۴.

۳. پیام به یازدهمین اجلاس نماز، ۱۳۸۰/۶/۱۵.

۴. پیام به بیست و یکمین اجلاس نماز، ۱۳۹۱/۶/۱۳.

